

בית"י" הרי זו תפלת שוא.

ההולך בדרך, ונכנס לכרך שמצויים בו מושלים רעים שמחפשים עלילות, מתפלל שתיים תפילות, אחת בכניסתו לכרך שיכנס לשלום, ואחת ביציאתו מהכרך, ובה הוא מודה שיצא לשלום.

בן עזאי אומר מתפלל ארבע תפילות, שתיים בכניסתו ושתיים ביציאתו, ובכל מקום בתפלה הראשונה הוא נותן הודאה על שעבר, בכניסתו על שעבר את הדרך בשלום, וביציאתו על שלא ניזוק בכרך, ובתפלתו השנייה הוא צועק על העתיד, בכניסתו, שלא יארע לו רע בכרך, וביציאתו של א יארע לו רע בדרך.⁽²⁰⁾

חייב אדם לברך את ברכת "ברוך דיין האמת" על הרעה מתוך שמחה בשם שמברך ברכת "הטוב ומטיב" על הטובה, שנאמר [דברים יא] "ואהבת את ה' אלהיך בכל לבבך וגו'".

בנה בית חדש, וקנה כלים חדשים⁽¹⁸⁾, אומר "ברוך שהחיינו וקיימנו והגיענו לזמן הזה".

מברך "ברוך דיין האמת" על בשורה הרעה שהיא מעין בשורה על הטובה, והיינו בבשורה שכעת היא רעה אף שיש בסופה גם טובה.⁽¹⁹⁾

ועל בשורה הטובה שהיא מעין בשורה על הרעה, מברך "הטוב והמטיב", והיינו בבשורה שכעת היא טובה, אף שיש בסופה גם רעה. וברכות אלו נקבעות כפי המציאות שעתה לפנינו, ואין תולין בעתידות שיתכן ולא יתקיימו. [ובגמרא יתבארו האופנים שבהם מברך ברכות אלו].

והצועק [מתפלל על] לשעבר, הרי זו תפלת שוא, כיצד? כגון שהיתה אשתו מעוברת, ואומר "יהי רצון שתלד אשתי זכר" הרי זו תפלת שוא, כי כבר נקבע מין העובר. וכן אם היה בא בדרך לביתו, ושמע קול צוחה בעיר, ואומר "יהי רצון שלא תהא בתוך

ד"ה דיה וצ"ע].

18. בירושלמי [ה"ג] מבואר כי אף אם הכלים ישנים, מברך, מפני שהם חדשים אצלו, וכתב הרשב"א בשם הראב"ד שהמשנה נקטה "חדשים" לומר שאם היו אצלו ומכרם, כשחוזר לקנותם אינו מברך.

ותוס' להלן [נט ב ד"ה ורבין] כתבו שמברך רק על כלים חשובים, וביאר הרא"ש שכל אדם מברך לפי מה שחשוב אצלו, ולכן עני מברך על כלים פשוטים, ואילו עשיר יתכן שלא יברך אפילו על כלים חשובים, כי אינו שמח בהם, וראה מג"א [רכג י' ומ"ב]שם [ג].

19. כך מבואר בגמרא [ס א], והגר"א הוסיף

שצריך לשער את שמחתו ברעה כפי שהוא שמח על טובה שכנגדה, וכגון אם נאבד לו מנה צריך שישמח כמו שקבל מנה, ואם נאבדו לו שנים צריך שישמח כמו שהרויח שני מנים.

20. ע"פ רש"י [ד"ה ארבע] שהכוונה לפרש דברי בן עזאי. והגרא"מ הורביץ הביא מירושלמי שבכל הודאה צועק על העתיד, נמצא שמודה פעמיים, וצועק ארבע פעמים, [וטעם לכך נמצא בפירוש הטור על הפסוק "הפעם אודה את ה' – ותעמוד מלדת", בראשית כט לה, כי הצעקה לעתיד היא שלימות ההודאה למי שיש לו יכולת ליתן הכל]. ואכן מדברי הרמב"ם [ברכות י כז] משמע שהוא דין בפני עצמו, שתמיד צריך להיות מודה על העבר וצועק על